

Dr. İsmail Cem SOYKAN
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

**TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE
ANONİM ORTAKLIKLARDA
SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA
SERMAYE ARTIRIMI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XXIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ESAS VE KAYITLI SERMAYE SİSTEMLERİNE İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER İLE SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA SERMAYE ARTIRIMININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

I. ESAS SERMAYE SİSTEMİ.....	5
A. Esas Sermaye Kavramı.....	8
B. Esas Sermayenin Özellikleri.....	9
1. Önceden Belirlenmesi ve Esas Sözleşmede Sabit Biçimde Nakit Olarak İfade Edilmesi.....	9
2. Tamamen Taahhüt Edilmesi.....	9
3. İtibarî Değerli Paylara Bölünmesi.....	10
4. Kanunen Bağlı Malvarlığına Dahil Olması.....	11

C. Esas Sermayenin Üstlendiği İşlevler	11
1. Ortaklık Alacaklılarının Asıl Güvencesi Olması (Teminat İşlevi)	12
2. Pay Sahiplerinin Kimi Haklarını Kullanmalarında ve Bazı Hukuki Kurumların İşleyişinde Ölçü Olması.....	14
II. KAYITLI SERMAYE SİSTEMİ	16
A. Genel Açıklamalar.....	16
B. Kayıtlı Sermaye Sistemine Özgü Kavramlar	18
1. Kayıtlı Sermaye	18
2. Başlangıç Sermayesi.....	19
3. Çıkarılmış Sermaye	21
III. ARTIRIM SEBEPLERİ VE ARTIRIMIN HUKUKEN KORUNAN BİR SEBEBE DAYANMASI GEREKLİLİĞİ.....	22
IV. SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA SERMAYE ARTIRIMININ HUKUKİ NİTELİĞİ	26
A. Esas Sermaye Sisteminde	26
B. Kayıtlı Sermaye Sisteminde.....	28
V. SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA SERMAYE ARTIRIMININ ÖZELLİKLERİ	30
A. Artırımın Ortaklık İçin Bir Hak Olması	30
B. Artırımın Kural Olarak İhtiyari Olması	32
C. Ortaklığa Yeni Kaynak Sağlaması	35
D. Mevcut Payların İtibarı Değerlerinin Dış Kaynaklardan Yükseltilmesinin “Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı” Niteliğinde Olmaması	36
VI. TASFİYE VE İFLAS HÂLLERİNDE ARTIRIM YAPILIP YAPILAMAYACAĞI.....	39
A. Genel Açıklamalar.....	39
B. Tasfiye Hâlinde.....	40
1. Esas Sermaye Sisteminde.....	40
2. Kayıtlı Sermaye Sisteminde.....	55
3. Tasfiye Amacına Aykırı Artırım Kararının Akıbeti	62

C. İflas Hâlinde.....	64
-----------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA SERMAYE ARTIRIMININ ÖN ŞARTLARI

I. GENEL AÇIKLAMALAR.....	69
II. ÖNCEKİ SERMAYE TAAHHÜTLERİNİN TAMAMEN İFA EDİLMİŞ OLMASI (İKİNCİLLİK İLKESİ)	70
A. İkincillik İlkesi ve Öngörülme Amacı.....	70
B. İkincillik İlkesinin Uygulanma Alanı	79
C. İkincillik İlkesinin Kapsamının Yalnızca “Payların Nakdî Bedelleri” ile Sınırlı Olup Olmadığı Sorunu.....	83
1. Genel Açıklamalar.....	83
2. Nakdî ve Aynı Sermaye Taahhütleri.....	83
3. Çıkarma Primleri (Agio)	88
4. Ortaklığın TK m. 480/3 ve TK m. 512/1’den Kaynaklanan Alacakları	90
5. Ortaklığın Pay Sahiplerine Verdiği Borçlar (TK m. 358).....	91
6. Ortaklığın Elindeki Kendi Payları	95
a. Genel Açıklamalar.....	95
b. Öğretideki Görüşler.....	95
c. Görüşümüz	108
D. İkincillik İlkesine Uygunluk Açısından Artırım Öncesinde Ortaklığın Elindeki Tüm İmkânların Tüketilmesinin Gerekip Gerekmediği Sorunu	118
E. İkincillik İlkesinin İstisnaları.....	119
1. Genel Açıklamalar.....	119
2. İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı.....	121
3. Sermayeye Oranla Önemli Sayılmayan Tutarların İfa Edilmemiş Olması.....	121

4. Devralma Şeklinde Birleşme ve Bölünme Sebebiyle Yapılacak Artırımlar	140
F. İkincilik İlkesine Uyulmaksızın Alınan Artırım Kararının Akıbeti.....	145
1. Genel Açıklamalar.....	145
2. Öğretideki Görüşler.....	146
3. Görüşümüz	154
III. MEVZUATIN BİLANÇOYA KONULMASINA VE SERMAYEYE EKLENMESİNE İZİN VERDİĞİ FONLARIN SERMAYEYE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	166
A. Genel Açıklamalar ve Ön Şartın Amacı.....	166
B. Ön Şarta İlişkin Görüşlerimiz.....	171
1. De Lege Ferenda.....	171
2. De Lege Lata.....	175
C. TK m. 462/3'te Kullanılan "Fon" Kelimesinin Kapsamı ve Anlamı	176
1. Kelimenin Kapsamı	176
a. Öğretideki Görüşler.....	176
b. Görüşümüz	183
2. Kelimenin Anlamı.....	197
D. Kuralda Esneme: Fonların Sermayeye Dönüştürülmesi ile Aynı Zamanda ve Aynı Oranda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı Yapılması.....	205
E. Ön Şarta Aykırı Artırım Kararının Akıbeti.....	220
1. Öğretideki Görüşler.....	220
2. Görüşümüz	222
IV. TK M. 376/2 VE TK M. 376/3 KOŞULLARININ BULUNMAMASI	236
A. Genel Açıklamalar.....	236
B. TK m. 376/1 ve Sermaye Artırımı.....	238
1. Genel Açıklamalar.....	238
2. Kayıtlı Sermaye Sistemindeki Durum	242
a. Öğretideki Görüşler.....	242

b. Görüşümüz	244
C. TK m. 376/2 ve Sermaye Artırımı.....	257
1. Öğretideki Görüşler.....	257
2. Yargıtay Uygulaması.....	272
3. Görüşümüz	282
D. TK m. 376/3 (Borca Batıklık) ve Sermaye Artırımı	315
1. Genel Açıklamalar.....	315
2. Görüşümüz	318
E. Usul ve Esaslar Tebliği Sistemi.....	337
1. Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı Açısından ...	337
2. Usul ve Esaslar Tebliği'nin Diğer Düzenlemeleri Hakkında Genel Değerlendirmeler ve Tespitler	340

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESAS VE KAYITLI SERMAYE SİSTEMLERİNDE SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA SERMAYENİN ARTIRILMASI

I. ARTIRIM KARARI ÖNCESİNDE YAPILACAK İŞLEMLER	343
A. Aynı Sermayeye Değer Biçilmesi.....	343
B. Artırım Taslağı.....	356
1. Esas Sermaye Sisteminde Sermaye Artırımına İlişkin Esas Sözleşme Değişikliği Taslağının Yönetim Kurulunca Hazırlanıp Karara Bağlanması	356
2. Kayıtlı Sermaye Sisteminde Önceden Bir Taslak Hazırlanmasına Gerek Olmaması	359
C. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması Öngörülüyorsa Yönetim Kurulu Raporu.....	361
1. Genel Açıklamalar.....	361
2. Yönetim Kurulu Raporunun Hem Esas Hem de Kayıtlı Sermaye Sistemlerinde Aranması.....	363

3. Yönetim Kurulu Raporunun Amaç ve İşlevi ile Açıklanma Zamanı ve Usulü	367
4. Yönetim Kurulu Raporunun Şekli ve İçeriği	376
5. Yönetim Kurulu Raporunun Artırım Kararı ile Birlikte Tescil ve İlan Ettirilmesi	378
6. Yönetim Kurulu Raporunun Hiç veya Gereği Gibi Hazırlanıp Açıklanmamasının Rüçhan Hakkının Sınırlandırılmasına yahut Kaldırılmasına İlişkin Karara Etkisi	380
D. Esas Sözleşme Değişiklikleri İzne Tabi Ortaklıklarda Ticaret Bakanlığı'ndan İzin Alınması	381
1. Genel Açıklamalar	381
2. Esas Sermaye Sisteminde	383
3. Kayıtlı Sermaye Sisteminde Kayıtlı Sermaye Tavanı İçinde Yapılacak Artırımlarda Ticaret Bakanlığı'ndan İzin Alınmasına Gerek Olmaması	390
a. Genel Açıklamalar	390
b. Öğretideki Görüşler	391
c. Görüşümüz	392
II. ARTIRIM KARARININ ALINMASI	399
A. Genel Açıklamalar	399
B. Esas Sermaye Sisteminde	401
1. Genel Kurul Toplantısı	401
2. Toplantı ve Karar Nisapları	405
3. Artırım Kararının İçeriği	411
4. Artırım Kararının Hukuki Sonuçları	418
C. Kayıtlı Sermaye Sisteminde	423
1. Genel Açıklamalar	423
2. Toplantı ve Karar Nisapları ile Kararın Alınış Biçimi	424
3. Artırım Kararının İçeriği ve Yönetim Kuruluna Esas Sözleşme ile Tanınmış Yetkilerin Kullanılması	424
a. Artırım Kararının İçeriği	424

b. Yönetim Kuruluna Esas Sözleşmeyle Tanınmış Yetkilerin Kullanılması.....	426
(1) Genel Açıklamalar.....	426
(2) İmtiyazlı Pay Çıkarma.....	427
(3) İtibarı Değerinin Üzerinde (Primli) Pay Çıkarma..	432
(4) Rüçhan Hakkını Sınırlandırma veya Kaldırma	433
(5) İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklarını Kısıtlayıcı Nitelikte Karar Alma	437
4. Artırım Kararının İlanı.....	445
5. Artırım Kararının Hukuki Sonuçları	449
III. İMTİYAZLI PAY SAHİPLERİ ÖZEL KURULUNUN ONAMA KARARI	450
A. Genel Açıklamalar.....	450
B. Onama Kararının Niteliği ve Bu Kararın Alınmamasının Artırım Kararı ile Sermaye Artırımına Etkisi	452
C. Artırım Kararının İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklarını İhlal Edecek Nitelikte Olması Şartı	455
D. Sermaye Artırımının İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklarını İhlal Ediş Biçimi: İmtiyazın Seyreltilmesi	457
E. İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Ayrıca Bir Onama Kararı Almasına İhtiyaç Bulunmayan Durumlar.....	463
1. Onama Kararının Kanunen Aranmaması.....	463
2. İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu Onayının Esas Sözleşmeyle Kaldırılması	463
3. Esas Sermaye Sisteminde İmtiyazlı Pay Sahipleri veya Temsilcilerinin Artırım Kararının Alınmasında Kanundaki Asgari Nisaplara Uygun Biçimde Olumlu Oy Kullanması	465
4. Kayıtlı Sermaye Sisteminde Yönetim Kuruluna Esas Sözleşmeyle İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Haklarını Kısıtlayıcı Nitelikte Karar Alma Yetkisi Tanınmış Olması.	466
F. İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu Toplantısının Yapılması ve Karar Alınması.....	467
1. Toplantıya Çağrı.....	467

2. Çağrıya Rağmen İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun Süresi İçinde Toplanamaması Hâlinde Kararın Onanmış Sayılması	477
3. Karar Alınması.....	478
IV. ARTIRILAN SERMAYENİN TAAHHÜT EDİLMESİ.....	484
A. Genel Açıklamalar.....	484
B. Esas Sermaye Sisteminde “Değişik Esas Sözleşmede Taahhüt” (Kısa Yoldan Artırım) İmkânı.....	487
C. Artırılan Sermayeyi Temsil Edecek Payların İştirak Taahhütlerinde Taahhüt Edilmesi.....	497
1. Genel Açıklamalar.....	497
2. Rüçhan Haklarının Kullanılması.....	498
a. Rüçhan Hakkının Hukuki Niteliği, Sınırlandırılması ve Kaldırılması	498
b. Rüçhan Hakkının Kullanılabilmesinin Esaslarını Belirleyen Yönetim Kurulu Kararı	504
(1) Genel Açıklamalar.....	504
(2) Kararın İçeriği, Yönetim Kurulunun Bu Kararla Belirlemeye Yetkili Olduğu Hususlar	504
3. Nakdî Sermaye Taahhütlerinin Asgari Kısmının ve Primli Pay İhracında Çıkarma Primlerinin Tamamının Ödenmesi	517
4. İştirak Taahhüdünde Bulunulması ve İştirak Sözleşmelerinin Kurulması.....	525
a. İştirak Taahhüdü ve Hukuki Niteliği	525
b. İştirak Taahhütnamesi	534
c. İştirak Sözleşmesi.....	538
D. Aynı Sermaye Taahhüt Edilmesi Hâlinde Tamamlayıcı İşlemlerin (Şerh, Kayıt ve Tevdi) Yapılması.....	545
V. YÖNETİM KURULUNUN BEYANI	547
A. Genel Açıklamalar, Beyanın Hukuki Niteliği ve İçeriği	547

B. Yönetim Kurulu Beyanının Hiç veya Gereği Gibi Hazırlanmamasının Hukuki Sonuçları ve Özellikle Artırım Kararının Sıhhatine Etkisi.....	551
VI. TİCARET SİCİLİNE TESCİL VE İLAN.....	556
A. Genel Açıklamalar.....	556
B. Artırımın Tescili.....	557
1. Tescil Başvurusu.....	557
a. Başvurunun Yapılması ve Sunulacak Belgeler	557
b. Başvuru Süresi.....	559
2. Tescil Edilecek Hususlar.....	562
3. Tescilin Hukuki Sonuçları	563
C. İlan.....	570

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SERMAYE ARTIRIMINDAN VAZGEÇİLMESİ,
ARTIRIMIN TAMAMLANAMAMASI VE
GEÇERSİZLİĞİ

I. ARTIRIMDAN VAZGEÇİLMESİ	573
II. ARTIRIMIN TAMAMLANAMAMASI	578
III. ARTIRIM KARARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ VE SERMAYE ARTIRIMININ (İŞLEM BÜTÜNÜNÜN) İPTALİ.....	579
A. Genel Açıklamalar.....	579
B. Artırım Kararının Hükümsüzlüğü	580
1. Genel Açıklamalar ve Bazı Örnek Hükümsüzlük Hâlleri....	580
2. Sermaye Artırımı Kararının Dürüstlük Kuralına Aykırılığı ve Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi.....	584
a. Sermaye Artırımında Dürüstlük Kuralına Aykırılığın En Sık Karşılaşılan Görünüm Biçimi: Artırım Hakkının Ekonomik ve Sosyal Amacının Saptırılması.....	584

b. Sermaye Artırımında Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi	594
3. Sermaye Artırımı Kararı ile Rüçhan Hakkının Sınırlandırılmasına veya Kaldırılmasına İlişkin Kararların Hükümsüzlüklerinin Birbirlerine Etkisi.....	606
C. Sermaye Artırımı İşlem Bütünü'nün İptali (TK m. 353'ün Sermaye Artırımına Kıyasen Uygulanması)	615
1. Genel Açıklamalar.....	615
2. Sermaye Artırımına (İşlem Bütününe) Karşı TK m. 353 Kapsamında Açılacak Olan Dava Bir "Fesih Davası" Değil, Mahkemece Kabulü Hâlinde İşlem Bütünü'nün Geriye Etkili Olarak Hükümsüz Kılınması Sonucunu Verecek Olan Bir "İptal Davası" dır.....	619
3. Sermaye Artırımının (İşlem Bütünü'nün) İptali Davasının Üç Aylık Hak Düşürücü Süre İçerisinde Açılması Gerekir.....	625
4. TK m. 353'e Yapılan Atıf, "Artırım Kararının" Yokluğunun ve Butlanının Dava Edilmesini de Netice İtibariyle Üç Aylık Hak Düşürücü Süreye Bağlamıştır	627
5. Bünyesindeki Sakatlık Ne Kadar Ağır Olursa Olsun Üç Aylık Hak Düşürücü Süre Geçtikten Sonra "Sermaye Artırımı (İşlem Bütünü)" Sağlık Kazanır ve Sermaye Artırımı İşlemlerindeki Hukuka Aykırılıklar Bu Aşamadan Sonra Artık Yalnızca "Sorumluluk" Bakımından Önem Arz Eder.....	629
6. Sakatlık Sadece "Artırım Kararında" ise "Sermaye Artırımının İptali" Değil, "Artırım Kararının Hükümsüzlüğü" Dava Edilmelidir	635
7. Ortaklığa TK m. 353/2 Kapsamında Süre Verilebilir. Bu Süre İçerisinde Eksiklik/Kanuna Aykırılık Giderilirse, Sermaye Artırımı Baştan İtibaren (Geriye Etkili Olarak) Geçerli Hâle Gelir	644

8. Hükümün Kıyasen Uygulanacak Olması Sebebiyle Sermaye Artırımı İşlem Bütününün İptali İçin TK m. 353/1'deki Şartlar "Aynen" Aranmaz.....	647
9. Davanın Tarafları ve Yargılama	651
D. Sermaye Artırımının Ortadan Kalkmasının (Artırım Kararının Hükümsüzlüğünün veya İşlem Bütününün İptalinin) Sonuçları ve Sonraki Artırımlara Etkisi	654
1. Genel Açıklamalar.....	654
2. Artırım Tescil Edilmeden Artırım Kararının Hükümsüzlüğüne Karar Verilmesi	659
3. Artırım Tescil Edildikten Sonra Artırım Kararının Hükümsüzlüğüne veya Sermaye Artırımı İşlem Bütününün İptaline Karar Verilmesi	668
a. Artırımın Ortadan Kalkmasının Genel Sonuçları.....	668
b. Artırımın Ortadan Kalkmasının Ara Dönemde Alınan Genel Kurul Kararlarına ve Dağıtılan Kâr Paylarına Etkisi	671
c. Artırımın Ortadan Kalkmasının Sonraki Artırımlara Etkisi	674
SONUÇ	689
KAYNAKÇA.....	703